

Telekomünikasyon Sektörü Küresel Sermayeye Terk Edildi

Telekomünikasyon sektörü, teknolojik gelişmelerin de katkısıyla hızla büyürken, diğer sektörlerin dünya çapında yayılması ve sermaye yaratımında da odak noktasına yerleşmiştir. Bu süreçte Türkiye, telekomünikasyon sektörünü tamamen küresel sermayeye terk etmekte ya da terk ettirilmektedir.

Telekomünikasyon alanında son bir kaç ay içinde yaşanan gelişmelere baktığımızda, ülkemiz pazarının küresel sermayenin hedefleri doğrultusunda biçimlendirildiği bir dönemin içinden geçtiğimiz açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Türk Telekom'un yüzde 55'i blok olarak, 6 milyar 550 milyon dolarla ihaleyi kazanan Oger Telekom ve Telecom Italia ortaklığına 14 Kasım 2005 tarihinde devredilmiştir. Türk Telekom, 80 bin ankesörlü telefona, 19 milyon 125 bin aboneye, 35 milyon kilometre bakır kablo ve 100 bin kilometre fiber optik kablo şebekesine, tüm köylere uzanan iletişim altyapısına, 850 işyerine, 3 bin Telekom bayisine, cep telefonu operatörü Avea'nın yüzde 40 hissesine sahiptir. Telekom, 900 bin aboneye internet erişimi, tüm kamu ve özel sektör kuruluşlarına yüzbinlerce kiralık devre sağlamaktadır. Türkiye'nin telekomünikasyon alanında altyapı sağlayıcısı olan Telekom, sabit telefon alanında tek konumundadır.

Türk Telekom'un devriyle sabit telefon ve Türkiye'nin telekomünikasyon altyapısı küresel ser-

mayenin yönetimine bırakılırken, GSM pazarının üçüncü şirketi olan Avea'nın yönetimi de yabancılara geçmiştir. Aria ile Aycell'in birleştirilmesiyle oluşturulan Avea'da Türk Telekom'un yüzde 40, Telekom Italia'nın yüzde 40, İş Bankası'nın yüzde 20 payı vardır. Avea'da yüzde 40 hisse sahibi olan Türk Telekom'un çoğunluk hissesinin ve yönetim yetkisinin Saudi Oger şirketine devredilmesiyle Avea'daki kontrol yetkisi de kaybedilmiştir. Avea'daki kamu hissesi yüzde 18'e gerilerken, Oger Telekom yüzde 22 pay sahibi olmuştur. Avea'da Telecom Italia'nın yüzde 40, İş Bankası'nın yüzde 20 payı bulunmaktadır. Yaklaşık 7 milyon abonesi bulunan Avea, GSM işletmesi olarak da yüzde 16-17 pazar payına sahiptir.

Aldıkları lisanslar çerçevesinde kamusal bir ayrıcalığı kullanarak dünyanın büyük şirketleri arasına giren 2 özel GSM işletmesi de Türk Telekom'un devir sürecinin ardından küresel sermayenin kontrolüne geçmiştir. Her iki şirketin de batan banka sahipleriyle ilişkilerine bakıldığında, yaşanan kriz döneminde yapılan bir anlamda devletleştirmelerin yerini özelleştirmeler yoluyla küresel sermaye doldurmaktadır. Yani özel ya da kamu ayrımı yapılmadan bir değerlendirme yapıldığında bile Türkiye'nin birikimleriyle oluşturulan telekomünikasyon alanındaki en büyük 4 şirketin devlet eliyle yabancılara bırakıldığı görülmektedir.

Turkcell'de zaten yüzde 37.09 oranında Finlandiyalı ve İsveçli iki şir-

ketin oluşturduğu TeliaSonera'nın doğrudan ve dolaylı olarak payı bulunuyordu. Bu payın Turkcell'de yeni hisselerin satılması yoluyla yüzde 64.3'e çıkması konusunda anlaşma yapılmıştı. Ancak son gelişmeyle Rus şirketi Alfa Telekom 25 Kasım 2005 itibarıyla Turkcell'in yüzde 13.22 oranındaki hissesini satın aldı. Bu satış işlemine karşın TeliaSonera hem Rus Alfa şirketine hem de Çukurova grubuna karşı yargı yollarına başvurduğunu açıkladı. Sonuç itibarıyla Turkcell'de de Çukurova grubunun hakimiyeti sona ererken, yabancılar pay sahibi olmuştur. Turkcell, 26 milyon 700 bin abonesiyle GSM pazarında yüzde 60'ın üzerinde payıyla en büyük işletmeci olarak yer almaktadır. TeliaSonera'da yüzde 43.5 ile en büyük pay İsveç devletine aittir. Bu şirkette Finlandiya devletinin payı da yüzde 13.2 oranındadır. Türkiye'ye telekomünikasyon sektöründen kamunun çekilmesi için baskılar yapılırken, gelişmiş ülkelerin kamu payı paylarını korudukları şirketleri Türkiye'deki telekomünikasyon şirketlerini satın almaktadır. Bu noktada Turkcell'in Alfa Telekom'a yaptığı satışın ardından Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na borç ödemesi yapmış olduğuna da dikkat çekmek gerekmektedir.

Uzan Grubu'nun ÇEAŞ ve Kepez'in imtiyazlarının kaldırılmasının ardından batan bankalarıyla birlikte şirketlerine de el konulmuştur. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu el koyduğu bu şirketler arasında yer

alan Telsim'i 4 milyar 550 milyon dolara 13 Aralık 2005 tarihinde yapılan ihale ile İngiliz şirketi Vodafone satmıştır. Böylece mobil ses ve veri iletimi alanında faaliyet gösteren Telsim şirketi, 18 yıllık yapılacak lisans sözleşmesiyle yabancılara bırakılmıştır. 1994 yılından bu yana faaliyet gösteren ve 9 milyon 700 bin abonesi bulunan Telsim, Türkiye'deki GSM pazarında yüzde 22.4 pay sahibidir. Nüfusun 10 binden fazla olduğu yerleşim yerlerinin yüzde 99.65'i Telsim'in kapsama alanında yer almaktadır. Telsim'in dünyada 169 ülkede 409 operatörle ara bağlantı anlaşması, 42 ülkede 81 operatörle ise GPRS ara bağlantı anlaşması vardır.

Maliye Bakanı Kemal Unakıtan, Telsim'in satışını değerlendirirken "tok satıcı olduklarını" söylemiştir. Unakıtan'a yanıtı veren Telsim'i satın alan Vodafone olmuştur. Vodafone, "Avrupa'nın en büyük fırsatlarından birisi" olarak nitelendirdiği Türkiye pazarında "fiyat konusunda rekabete girmeyeceğini" açıklamıştır. Yani iddia edildiği gibi küresel şirketlerin pazara girmesi tüketici için de fiyatların ucuzlamasını sağlamayacaktır.

Türk Telekom Genel Müdürü Mehmet Ekinalan, telekomünikasyon sektöründe taşların yerine oturduğunu söylemektedir. Evet küresel sermayenin talepleri doğrultusunda taşlar yerine oturmuş, Türkiye telekomünikasyon sektöründe iddiasını yitirmiş, şirketleri yabancılaşmış ve küresel sermayenin pazarı haline gelmiştir. Türk Telekom'un satışı, Cumhuriyet tarihinin en büyük yabancı sermaye girişi olarak, Telsim'in satışı "kamburun fırsata dönüşü" olarak sunulmuş, Turkcell'deki yabancı ağırlığının artışı küresel sermayenin Türkiye'deki pazara ilgisi olarak değerlendirilmiş, Türkiye'nin telekomünikasyon sektöründen çekilişi alkışlarla karşılanmıştır.

Evet Türkiye'ye yabancı sermaye girmiş, Türkiye'nin kendi birikimleriyle kurduğu şirketleri almıştır. Yabancı sermaye ne teknoloji getirmiştir, ne altyapı getirmiştir, ne de kendisi yeni bir şirket kurarak

riske girmiştir. Küresel sermaye, Türkiye pazarında kendisini kanıtlamış, hazır aboneleri olan, kar eden şirketleri satın alarak, garantili karı cebine koymak için Türkiye'ye gelmiştir. 

TELEKOM İÇİN ALTERNATİF FORUM

Elektrik Mühendisleri Odası olarak, kamunun birikimleriyle oluşturulmuş Türk Telekom'un özelleştirilmesi sürecinde gösterdiğimiz karşı duruşu, dün olduğu gibi bugün de sürdürmekteyiz. Geline nokta çalışanlar, sağlıklı bir değerlendirme ortamı olmaksızın, belirsizlikler içinde tercih yapmaya zorlanmaktadır. Böyle bir dönemde www.telekomforum.org ya da www.telekomforum.org.tr sitesiyle sağlıklı bilgi akışının gerçekleştirilmesi, gözden kaçırılan noktaların ortaya konulabilmesi, çalışanların sorularını ve değerlendirmelerini rahatlıkla gündeme getirebilmeleri için özgür bir tartışma platformunun sağlanmasını hedefledik. Sitemizde Oger Telekom'un çalışanlara dayattığı sözleşmelere ilişkin değerlendirmeleri, yapılan açıklamaları ve basında yer alan bazı haberleri bulabilirsiniz. Konuya ilişkin bilgi, belge ve görüşlerinizi, forum@telekomforum.org.tr e-posta adresimize iletebilirsiniz. Ayrıca sitemizin forum bölümünde yer almak üzere görüşlerinizi ve değerlendirmelerinizi bekliyoruz.

